

ΕΝΩΜΕΝΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κυριακή 31 Οκτωβρίου 2010

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Δ. ΣΟΛΩΜΟΥ

απόσπασμα 5 [22]

*Εχαμογέλασε γλυκά στον πόνο της ψυχής μου,
Κι εδάκρυσαν τα μάτια της, κι έμοιαζαν της καλής μου.
Εχάθη, αλιά μου! αλλ' άκουσα του δάκρυου της ραντίδα
Στο χέρι, που 'χα σηκωτό μόλις εγώ την είδα.*

— Εγώ από κείνη τη στιγμή δεν έχω πλια το χέρι, 5
*Π' αγνάντευεν Αγαρηνό κι εγύρευε μαχαίρι·
Χαρά δεν του 'ναι ο πόλεμος· τ' απλώνω του διαβάτη
Ψωμοζητώντας, κι έρχεται με δακρυσμένο μάτι·
Κι όταν χορτάτα δυστυχία τα μάτια μου ζαλεύουν,
Αργά, κι ονειράτα σκληρά την ξαναζωντανεύουν, 10
Και μέσα στ' άγριο πέλαγο τ' αστροπελέκι σκάει,
Κι η θάλασσα να καταπιεί την κόρη αναζητάει,
Ξυπνώ φρενίτης κάθομαι, κι ο νους μου κινδυνεύει.
Καί βάνω την παλάμη μου, κι αμέσως γαληνεύει. —
Τά κύματα έσχιζα μ' αυτό, τ' άγρια και μυρωδάτα, 15
Με δύναμη που δεν είχα μήτε στα πρώτα νιάτα,
Μήτε όταν εκροτούσαμε, πετώντας τα θηκάρια,
Μάχη στενή με τους πολλούς ολίγα παλληκάρια,
Μήτε όταν τον μπομπο-Ίσούφ και τς άλλους δύο βαρούσα
Σύρριζα στη Λαβύρινθο π' αλαίμαργα πατούσα. 20
Στο πλέξιμο το δυνατό ο χτύπος της καρδιάς μου
(Κι αυτό μου τ' αύξαιν') έκρουζε στην πλεύρα της κυράς μου.*

.....

*Άλλα το πλέξιμ' άργουνε και μου τ' αποκοιμούσε
Ηχός, γλυκύτατος ήχος, όπου με προβοδούσε. 25
Δεν είναι κορασιάς φωνή στα δάση που φουντώνουν,
Και βγαίνει τ' άστρο του βραδιού και τα νερά θολώνουν,
Και τον κρυφό της έρωτα της βρύσης τραγουδάει,
Του δέντρου και του λουλουδιού που ανοίγει και λυγάει·
Δεν είν' αηδόνι κρητικό, που σέρνει τη λαλιά του
Σε ψηλούς βράχους κι άγριους οπ' έχει τη φωλιά του, 30
Κι αντιβουίζει ολονυχτίς από πολλή γλυκάδα
Η θάλασσα πολύ μακριά, πολύ μακριά η πεδιάδα,
Ώστε που πρόβαλε η αυγή και έλιωσαν τ' αστέρια,
Κι ακούει κι αυτή και πέφτουν της τα ρόδα από τα χέρια·
Δεν είν' φιαμπόλι το γλυκό, οπού τ' αγρίκαα μόνος 35*

Στον Ψηλορείτη όπου συχνά μ' ετράβουνεν ο πόνος
 Κι έβλεπα τ' άστρο τ' ουρανού μεσουρανίς να λάμπει
 Και του γελούσαν τα βουνά, τα πέλαγα κι οι κάμποι·
 Κι ετάραζε τα σπλάχνα μου ελευθερίας ελπίδα
 Κι εφώναζα: «ω θεικιά κι όλη αίματα Πατρίδα!» 40
 Κι άπλωνα κλαίοντας κατ' αυτή τα χέρια με καμάρι·
 Καλή 'ν' η μαύρη πέτρα της και το ξερό χορτάρι.
 «Λαλούμενο, πουλί, φωνή, δεν είναι να ταιριάζει
 Ίσως δε σώζεται στη γη ήχος που να του μοιάζει·
 Δεν είναι λόγια· ήχος λεπτός..... 45
 Δεν ήθελε τον ξαναπεί ο αντίλαλος κοντά του.
 Αν ειν' δεν ήξερα κοντά, αν έρχονται από πέρα·
 Σαν του Μαΐου τες ευωδιές γιόμιζαν τον αέρα,
 Γλυκύτατοι, ανεκδιήγητοι .....
 Μόλις είν' έτσι δυνατός ο Έρωτας και ο Χάρος. 50
 Μ' άδραχνεν όλη την ψυχή, και να 'μπει δεν ημπορεί
 Ο ουρανός, κι η θάλασσα, κι η ακρογιαλιά, κι η κόρη·
 Με άδραχνε, και μ' έκανε συχνά ν' αναζητήσω
 Τη σάρκα μου να χωριστώ για να τον ακλουθήσω.
 Έπαψε τέλος κι άδειασεν η φύσις κι η ψυχή μου, 55
 Που εστέναξε κι εγιόμισεν ευθύς οχ την καλή μου·
 Και τέλος φθάνω στο γιαλό την αρραβωνιασμένη,
 Την απιθώνω με χαρά, κι ήτανε πεθαμένη.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. «Στον Κρητικό ο Σολωμός επιχειρεί να εφαρμόσει ένα συνδυασμό του δραματικού, αφηγηματικού και λυρικού τρόπου...». Να επαληθεύσετε την παραπάνω άποψη, αναφέροντας και σχολιάζοντας τρία (3) χαρακτηριστικά παραδείγματα μέσα από το απόσπασμα που σας δόθηκε που την αποδεικνύουν.

μονάδες 15
2. α. Η αφήγηση στον «Κρητικό» δεν παρακολουθεί τα επεισόδια με την αυστηρή τους χρονική διαδοχή: Να εντοπίσετε και να καταγράψετε στους στίχους 21-58 τις χρονικές μετατοπίσεις (αναχρονίες) που κάνει ο αφηγητής Κρητικός. Ποια είναι η λειτουργικότητα αυτών των χρονικών μετατοπίσεων; [Μονάδες 16]

β. Να βρείτε και γράψετε στην κόλλα αναφοράς τα σχήματα λόγου που χρησιμοποιεί ο ποιητής στους παρακάτω στίχους:

i) Του δέντρου και του λουλουδιού που ανοίγει και λυγάει. [5,28]

ii) Ωστε που πρόβαλε η αυγή και έλιωσαν τ' αστέρια, [5, 33]

iii) Καλή 'ν' η μαύρη πέτρα της και το ξερό χορτάρι. [5, 42]

iv) Λαλούμενο, πουλί, φωνή, δεν είναι να ταιριάζει [5,43]

[μονάδες 4]

μονάδες 20
3. Να σχολιάσετε το δραματικό τέλος του ποιήματος.

μονάδες 20
4. Ο Σολωμός γράφει για το έργο του «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» στους «Στο-

χασμούς του»: «Κοίταξε να σχηματίσεις βαθμηδόν¹ μια κλίμακα² από δυσκολίες³, τις οποίες Εκείνοι⁴ θα υπερβούν, με όσα οι αισθήσεις απορροφούν από τα εξωτερικά, τα οποία ή τους τραβούν με τα κάλλη τους ή τους βιάζουν⁵ με την ανάγκη και με τον πόνο, μέχρι και τη βεβαιότητα του θανάτου, αλλά κυρίως με την ενθύμηση της περασμένης δόξας. Όλα αυτά, όσο μεγαλύτερα είναι, σε τόσο υψηλότερο βάθος σταίνουν την Ελευθερία». Να αποδείξετε ότι η παραπάνω άποψη του Σολωμού ισχύει και για τον «Κρητικό», αναφέροντας και σχολιάζοντας χαρακτηριστικά παραδείγματα από το απόσπασμα 5 που να την αποδεικνύουν.

μονάδες 25

5. Να σχολιάσετε το ρόλο που διαδραματίζει η Φύση στο ποίημα «Ο Κρητικός» σε σχέση με το ποίημα του Σολωμού «Ο Πόρφυρας⁶». Να αναφέρετε τρία (3) αντίστοιχα παραδείγματα μέσα από το 5^ο απόσπασμα του «Κρητικού» και μέσα από τα αποσπάσματα του ποιήματος «Ο Πόρφυρας», που να τεκμηριώνουν τη θέση σας.

μονάδες 20

Ο Πόρφυρας⁶

Δ. Σολωμού

Το ποίημα έχει ως αφητηρία ένα περιστατικό που συνέβη στην Κέρκυρα τον Ιούλιο του 1847: Ένας πόρφυρας (καρχαρίας) κατασπάραζε ένα νεαρό Άγγλο στρατιώτη που κολυπούσε. Ο ποιητής θέλησε να αποδώσει με τον τρόπο του το τραγικό γεγονός.

Απόσπασμα 1^ο

Η Κόλαση⁷ πάντ' άγρυπνη σου στήθηκε τριγύρου·
Αλλά δεν έχει δύναμη πάρεξ μακριά και πέρα
Μακριά 'πό την Παράδεισο⁸, και συ σ' εσέ 'χεις μέρος⁹.
Μέσα στα στήθια σου τ' ακούς, Καλέ, να λαχταρίζει;

Απόσπασμα 5^ο 10

Κοντά 'ναι το χρυσόφτερο και κατά δω γυρμένο,
Π' άφησε ξάφνου το κλαδί για του γιαλού την πέτρα,
Και κει γρικά της θάλασσας και τ' ουρανού τα κάλλη,
Και κει τραβά τον ήχο του μ' όλα τα μάγια πόχει.
Γλυκά 'δεσε τη θάλασσα και την ερμιά του βράχου,
Και τ' άστρο κράζει πάρωρα, και πρέπει να προβάλει

¹ κλιμακωτά.

² σκάλα.

³ δοκιμασίες.

⁴ οι Μεσολογγίτες, οι «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι».

⁵ ασκούν βία, εξαναγκάζουν, πιέζουν.

⁶ Ο καρχαρίας.

⁷ η Κόλαση- γενικά η άλογη βία, η δύναμη του κακού.

⁸ το χώρο του Καλού, τις ηθικές αξίες.

⁹ και συ σ' εσέ 'χεις μέρος: κι εσύ έχεις μέσα σου ένα μέρος από την «Παράδεισο».

¹⁰ Το απόσπασμα αποδίδεται στον κολυμβητή «εις τη στιγμή οπού λατρεύει τις ομορφιές της φύσης ολίγο πριν απαντήσει το τέρας του πελάγου» (Πολυλάς).

*Πουλί, πουλάκι, που σκορπάς το θαύμα της φωνής σου,
Ευτυχισμός α δεν είναι το θαύμα της φωνής σου,
Καλό στη γη δεν άνθισε, στον ουρανό, κανένα.
Αλλ' αχ! να δώσω μια πλεξιά, και να 'μαι και φθασμένος,
Ακόμ', αφρέ μου, να βαστάς, και να 'μαι γυρισμένος,
Με δύο φιλιά της μάνας μου, με φούχτα γη της γης μου*

10

Απόσπασμα 7^ο

*Φύση, χαμόγελ' άστραψες κι εγίνηκες δική του·
Ελπίδα, τόδεσες το νου μ' όλα τα μάγια πόχεις·
Νιος κόσμος όμορφος παντού χαράς και καλοσύνης
Γύρου κοιτά να τον ιδεί
Κοντά 'ναι κει στον νιον ομπρός ο τίγρης του πελάγου¹¹.
Κι αλιά! μακριά 'ναι το σπαθί, μακριά 'ναι το τουφέκι!
Αλλ' όπως έσχισ' εύκολα βάθος τρανό κι εβγήκε.
Κι όρμησε....
Κατά τον κάτασπρο λαιμό που λάμπει ωσάν τον κύκνο,
Κατά το στήθος το πλατύ και το ξανθό κεφάλι,
Κατά τη μεγαλόψυχη γλυκιά πνοή της νιότης.
Έτσι κι ο νιος.....
Της φύσης από τς όμορφες και δυνατές αγκάλες,
Οπού τον εγλυκόσφιγγε και του γλυκομιλούσε,
Κι ευθύς ζυπνά στ' ελεύθερο γυμνό κορμί π' αστράφτει,
Την τέχνη του κολυμπιστή μ' αυτήν του πολεμάρχου.*

5

10

15

Απόσπασμα 8^ο

*Απομεινάρι θαυμαστό ερμιάς και μεγαλείου,
Όμορφε ξένη και καλέ, και στον ανθό της νιότης,
Άμε και δέξου στο γιαλό του δυνατού την κλάψα.*

---

¹¹ ο καρχαρίας